

ÖĞRETMEN ADAYLARININ BENLİK SAYGISI VE MESLEKİ BENLİK SAYGILARININ GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK BİR GRUPLA PSİKOLOJİK DANIŞMA UYGULAMASI

Yrd. Doç. Dr. Tolga ARICAK*

GİRİŞ

Bir ülkenin ekonomik ve sosyal plandaki kalkınmasının temelinde, o ülkenin sahip olduğu insan gücü potansiyeli yatmaktadır. Bu potansiyelin kullanıma hazır hale gelmesinde ise ülkenin eğitim sistemi en önemli rolü üstlenmektedir. Eğitim sistemi en genel anlamıyla, makro düzeyde tüm eğitmenleri, eğitilenleri, amaç ve yöntemleri ile ulusun bütününe kuşatan ulusal bir felsefeyi temsil etmektedir.

Nitelikli insan gücü yetiştirmede eğitimin değeri, özellikle bu yüzyılın son çeyreğinde daha fazla anlaşılmalı bulunmaktadır. Üstelik son yıllarda, bilimsel çevrelerde oluşan görüşlere göre ekonomik büyümeyi, sosyal değişmeyi ve demokratikleşmeyi kapsayan kalkınma süreci bir eğitim sorunudur (Saracaloğlu, 1992:2).

Eğitim sisteminin işlerlik kazanabilmesi pek çok etmene bağlıdır. Bu etmenlerden biri de öğretmendir (Pehlivan,1993:237). Eğitimi sosyal bir sistem olarak ele alan bilim adamları; bu sistemin üç temel öğesinin öğrenci, öğretmen ve eğitim programları olduğunu belirtmektedirler. Bu üç öğe, eğitim sistemini yönlendiren, biçimlendiren en önemli olgulardır. Fakat bunlar arasında öğretmenin, öğrenci ve eğitim programlarını etkileme gücü diğerlerine oranla daha fazladır. Çünkü öğrenci, eğitimi sırasında öğretmenle ve onun düzenlediği çevre ile etkileşimde bulunmaktadır(Saracaloğlu,1992:3).

Ülkemize baktığımızda, öğretmenlik mesleğinin geleneksel olarak Türk toplumundaki yeri oldukça önemlidir. Ancak günümüzdeki hızlı ve yaşamın her alanını etkileyen değişme ve gelişmeler, öğretmenlik mesleğinin, içeriğini, toplumsal konumunu, değerlerini ve dolayısıyla mesleği icra edenleri etkilemektedir(Ancak ve Onur,1997). Bursalıoğlu'na (1994:43) göre "kalkınan bir memleket ve ulus olarak bizim toplumumuzda öğretmenin rolü gitgide artmakta, buna karşılık çeşitli nedenlerle statüsü azalmaktadır".

Başaran'a (1996:114) göre bir meslek mensubunun mesleğinde başarılı olup doyuma ulaşabilmesi için mesleğin gereklerine inanması, mesleği için gerekenleri bilmesi ve uygulaması zorunludur.

Öğretmenlik mesleğinin gereklerine inanması, bir öğretmenin mesleğine karşı olumlu bir tutum içinde olduğunu gösterir. Mesleğe karşı olumlu tutum ve olumlu görüşler, öğretmen adayı açısından daha da önemlidir. Kulaksızoğlu

* Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Öğretim Üyesi

(1995:187), bir birey olarak öğretmenin, öncelikle olumlu bir mesleki benliğe sahip olması gerektiğini belirtmiştir.

Öğretmenin kişilik yapısı ve kişilerarası ilişkilerdeki becerisi, eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Kişilik gelişimini henüz tamamlamamış, kendine ait net bir benlik kavramı geliştirememiş çocuk ve gençler, model alma yoluyla öğretmenlerinin benlik kavramının bir göstergesi olan söz, tutum ve davranışlarından olumlu ya da olumsuz yönde; fakat genel olarak bu sürecin farkına varmaksızın etkilenmektedirler(Arıcak ve Onur,1997). Bu nedenle son yıllarda gerek ülkemizde gerekse yurtdışında öğretmen seçimi ve eğitimi konusu büyük önem kazanmaya başlamıştır. Özellikle öğretmenin, benlik kavramı, mesleki benlik kavramı ve diğer kişilik dinamikleri özel çalışma konuları olmaktadır.

Bu konudaki son çalışmalardan biri LoVette'nin (1997:303) öğretmenlerin benlik kavramı ve benlik saygısı üzerine yaptığı çalışmasıdır. LoVette, okulların başarıya ulaşması için eğitim liderlerinin, öğretmenlerin benlik kavramları üzerine odaklanmaları gerektiğini belirtmiştir. Ona göre öğrencilerin benlik kavramı ile okul başarıları arasında pozitif bir ilişki vardır. Aynı zamanda öğretmenlerin benlik kavramları ile öğrencilerinin benlik kavramları arasında da anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Öyleyse öğrencilerin başarılarını geliştirmek için öncelikle öğretmenlerin benlik kavramlarını geliştirmek gerekmektedir. LoVette'ye göre öğretmenlerin benlik kavramlarını geliştirme çalışmaları bireysel çalışmalarla olabileceği gibi grup çalışmalarıyla da olabilir.

LoVette'ye (1997:305) göre yıllardır yapılan pek çok araştırma, öğretmenin davranışlarının, öğrencilerin benlik saygısını etkilediğini göstermektedir. Bu da doğal olarak öğretmenin kendi benlik saygısı ile doğrudan ilişkilidir. Ona göre öğretmenlerin güçlü bir benlik saygısı geliştirebilmeleri için öncelikle diğer kişilerden saygı görmeye ihtiyaçları vardır. Düşük prestij, düşük statü, yetersiz maaş ve mesleğine gösterilen düşük saygı, öğretmenin doyumsuzluk yaşamasına, tükenmesine (burnout) ve düşük benlik saygısına (low self-esteem) neden olacaktır. Bu konuda öneriler sunan LoVette (1997:306), öğretmen adaylarına yönelik çalışmalara dikkati çekmektedir. Ona göre daha eğitim aşamasında olan geleceğin öğretmenlerinin benlik saygılarını geliştirmek için çalışmalar yapılmalıdır. Bu şekilde yetişen güçlü ve sağlıklı kişiliğe sahip öğretmenler, daha sağlıklı kişiliğe sahip öğrenciler yetiştirebilecektir.

LoVette'ye benzer şekilde Braucht ve Weime (1992:229,231) de öğrencilerin benlik saygılarını geliştirmek için öğretmenlerinin benlik saygısını geliştirmek gerektiğini belirtmektedirler. Onlara göre öğrencilerin benlik saygısı ile öğretmenleriyle olan etkileşimlerinin niteliği arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Bu konudaki en özlü ifadelerden biri de Lewis'e aittir. Lewis (1988:2-3), "iyi öğretmenler birer hazinedir. Eğer onlara değer verilmez ve hakları verilmezse kendilerine saygı duyarak diğer insanları eğitemezler. Eğer öğretmen küçümsenmiş ve yönetim de onların hakları konusunda destek sunmamışsa, öğretmen sınıf için ancak bir zehir olabilir" demektedir.

Ülkemizde yapılan çalışmalara baktığımızda; çeşitli bölümlere göre öğrencilerin benlik saygıları arasındaki farkı inceleyen Arıcağ (1995:97), sekiz farklı bölüm içinde (Sınıf Öğretmenliği, Yabancı Diller, Beden Eğitimi, Tıp, Meslek Yüksek Okulu Elektrik- Elektronik, Meslek Yüksek Okulu Muhasebe, Mimarlık, Makine Mühendisliği) en düşük benlik saygısı ortalamasına sahip grubun sınıf öğretmenliği öğrencileri olduğunu bulmuştur.

Yine Ancak ve Onur (1997), öğretmen adayları üzerine yaptıktan bir çalışmada 'öğretmenlik mesleğini oldukça saygın bir meslek' olarak niteleyen grubun benlik saygısı ortalamasının, 'öğretmenlik mesleğini herkesin olabileceği sıradan bir meslek' olarak niteleyen grubun benlik saygısı ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Altıntaş (1989:114-137), Uludağ Üniversitesi Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakültelerinin dördüncü sınıflarına devam eden 400 öğretmen adayı üzerinde çalışmıştır. Öğrenim gördükleri bölümü kendi seçenlerin benlik ve mesleki benlik kavramları arasındaki bağdaşım düzeyi, başkalarının etkisiyle seçenlere göre daha yüksektir. Kendilerini öğrenim gördükleri kurumla özdeşleşmiş görenlerin ve öğretmenlik mesleğinin geleceğini olumlu olarak algılayanların benlik ve mesleki benlik kavramlarının, bu niteliklere sahip olmayan öğrencilerden daha fazla bağdaşım gösterdiği tespit edilmiştir.

Eğitimsel hedeflere ulaşmada öğretmenin bilgi ve becerilerinin yanı sıra kendine ve mesleğine yönelik tutumlarının büyük önem taşıdığı ifade edilmişti. Öğretmenlerin benlik saygılarının ve mesleki benlik saygılarının yüksek olması, doyumlu ve başarılı olmalarının yanı sıra yetiştirecekleri öğrencilerin de kişilik olarak sağlıklı gelişmelerine yardımcı olacaktır. Ülkemizde öğretmenlik seçimleri sadece bilgi ölçümüyle yapılmakta, diğer ölçütler göz önüne alınmamaktadır. Bu da yanlış tercih ya da kendi isteği dışında (aile ya da öğretmenin yönlendirmesi ile) sırf boşta kalmamak için öğretmenlik eğitimine gelen ve düşük mesleki benlik saygısı geliştiren adayların daha başlamadan kaybetmelerine neden olmaktadır. Bu mesleği isteyerek tercih eden; fakat düşük benlik saygısı geliştirmiş bazı adaylar da psikolojik sağlık için gerekli bir konuda önemli eksiklikler yaşamaktadır. Bazı adaylar da hem düşük benlik saygısı hem de düşük mesleki benlik saygısı gösterebilmektedir.

Sonuç olarak, yapılan araştırmalara göre düşük benlik saygısı ve düşük mesleki benlik saygısı gösteren öğrencilerin de öğretmen adayı olduğu ve eğitim sistemimize öğretmen olarak girdiği anlaşılmaktadır. Eğitim Fakülteleri öğretmen adaylarını seçme yetkisinde değildir. Öğretmen adayları arasında düşük benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı olanların öğretmen olduklarında mesleki bakımdan olumsuz tutumlar sergileyecekleri açıktır. Acaba öğretmen adayları arasında düşük benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı gösterenlerin benlik ve mesleki benlik saygılarını geliştirmek mümkün olabilir mi? Yapılacak bir dizi gruba psikolojik danışma ile öğrencilerin bu konudaki tutumlarında olumlu bir gelişme sağlanabilir mi? İşte bu araştırma, bu soruların test etmeye yönelik olarak yapılmış bir çalışmadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının benlik saygılarını ve mesleki benlik saygılarını geliştirmeye yönelik olarak bir program hazırlamak ve bu programın etkililiğini bir dizi grupta psikolojik danışma uygulaması ile sınamaktır. Bu amaca dönük olarak şu denenceler test edilmiştir:

Denenceler

1. Dene grubunun öntest benlik saygısı puanları ile sontest benlik saygısı puanları arasında, sontest lehine anlamlı bir fark vardır.
2. Dene grubunun öntest mesleki benlik saygısı puanları ile sontest mesleki benlik saygısı puanları arasında, sontest lehine anlamlı bir fark vardır.
3. Dene grubunun sontest benlik saygısı puanları ile kontrol grubunun sontest benlik saygısı puanları arasında dene grubu lehine anlamlı bir fark vardır.
4. Dene grubunun sontest mesleki benlik saygısı puanları ile kontrol grubunun sontest mesleki benlik saygısı puanları arasında dene grubu lehine anlamlı bir fark vardır.

Araştırmanın Önemi

Yapılan yurtiçi ve yurtdışı literatür taramasında, ulaşılabildiği kadarıyla aynen bu bağlamda yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan benzer çalışmalar, benlik kavramı ve mesleki benlik kavramı üzerine yapılan çalışmalardan oluşmaktadır ve bu araştırmalar tarama türünde araştırmalardır. Bu açıdan deneysel türde bir araştırma, konuya farklı bir yaklaşım getirecektir.

Problem durumunda da ifade edildiği gibi öğrenci seçme ve yerleştirme sistemimizde öğretmen adaylarını seçmek eğitim fakültelerinin yetkisi dahilinde değildir. Öyleyse mesleki formasyonun haricinde, adayların kişilik gelişimlerine katkı sağlayacak, benlik saygılarını ve mesleki benlik saygılarını geliştirmeye dönük çalışmaların yapılması, ilerde mesleki bakımdan olumsuz tutumlar gösterme olasılığını azaltacak; mesleğe başlamadan önce adayların daha sağlıklı tutumlar geliştirmesine bir ölçüde yardımcı olacaktır.

Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıda belirtilen temel sayıtlardan hareket edilmiştir.

1. Araştırmaya katılan öğrencilerde öğretmenlik eğitimine başlamadan önce oluşmaya başlamış ve öğretmenlik eğitimi ile gelişen bir "mesleki benlik kavramı" ve buna bağlı olarak da bir "mesleki benlik saygısı" tutumu vardır.
2. Araştırmaya katılan bireyler, benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı ölçeklerini ciddi ve içtenlikle yanıtlamışlardır.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü üçüncü sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.

2. Bu çalışmada benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı ile ilgili elde edilen veriler öğrenciler tarafından benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı ölçeklerine verilen yanıtlar ile sınırlıdır.

Tanımlar

Benlik Saygısı: Bireyin kendisine yönelik tutumları içinde ifade edilen kişisel bir değerlilik yargısıdır.(Coopersmith, 1967:5).

Mesleki Benlik Saygısı: Mesleki bir tercihe dönüştürülmüş, birey tarafından meslek ile ilgili olarak kabul edilen benlik yüklemelerine ilişkin bireyin oluşturduğu değerlilik yargısıdır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, gerçek deneme modeline göre düzenlenmiş *öntest-sontest kontrol gruplu' bir çalışmadır. Bu araştırmanın bağımsız değişkeni, grupla psikolojik danışma uygulaması; bağımlı değişkenleri ise benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı tutumlarıdır.

Deney ve Kontrol Grubu

Bu araştırma, Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü üçüncü sınıf öğrencileri üzerinde yapılmış bir çalışmadır. Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü gönüllü üçüncü sınıf öğrencilerinden yansız olarak seçilen 11 öğrenciyle 10 oturumluk grupla psikolojik danışma çalışması yapılmıştır. Kontrol grubu da (n=11) üçüncü sınıf öğrencileri içinden yansız olarak seçilmiştir. Uygulama sürecinde deney grubu ve kontrol grubu, 'kontrol grubu' olduğunu kesinlikle bilmemiştir. Bu amaçla sontest uygulamaları yapılırken kontrol grubunun da içinde olduğu tüm üçüncü sınıf öğrencilerine uygulama yapılmıştır. Bu şekilde kontrol grubunun puanlarını etkileyebileceği düşünülen bir değişken kontrol altına alınmaya çalışılmıştır.

Araştırma Süreci

Bu çalışmaya 1996 yılının Kasım ayında başlanmıştır. Öncelikli amaç, grupla psikolojik danışmada 'özel amaçlı bir grup çalışması'* (Voltan-Acar, 1995:8) olarak uygulanacak olan programın geliştirilmesi olmuştur. Bu amaçla ilgili literatür, duyuşsal özellikleri geliştirmeyi hedefleyen programlar ve uygulamalar incelenmeye başlanmıştır. Programın geliştirilmesi Kasım 1997'de tamamlanmıştır.* Ardından program, on oturumluk bir grupla psikolojik

* Benlik saygısı ve mesleki benlik saygısını geliştirmeye yönelik olarak hazırlanmış ve yarı yapılandırılmış bir program.

* Programın bütününe ilişkin bilgi için Ancak (1999:192)'ye bakılabilir.

danışma çalışması içinde uygulanmıştır. 11 üye de oturumların tamamına katılmıştır. Her oturumdaki uygulamalar eksiksiz olarak yapılmıştır. Her bir oturum 60 ile 90 dakika arasında sürmüştür. Grup üyeleri ilk iki oturumda belirgin bir direnç gösterirken, daha sonraki oturumlarda bu dirençte azalma gözlenmiştir. Özellikle uygulamaların içeriğinin ve danışmanın uygulamalara bizzat katılmasının direncin aşılmasında etkili olduğu gözlenmiştir. Grubun genelinde uygulamalara katılma gönüllü olmuştur. Her uygulamadan sonra grup üyeleri uygulamaya ilişkin olarak duygu ve düşüncelerini belirtmişler ve konuyu aralarında tartışmışlardır. Danışman yeri geldikçe bazı konularda bilgi verme yoluna gitmiş; tanım ve açıklamalarla tartışmaya bir zemin hazırlamıştır. Her oturumun sonunda bir sonraki oturumun amaçlarını gerçekleştirmeye dönük ve bilişsel bir ön hazırlık sağlamak amacıyla üyelere ev ödevleri verilmiştir. Uygulama boyunca programdaki eksiklikler tespit edilmeye çalışılmış, tekniklerin işlerliğine dikkat edilmiştir. Son oturumda da grup üyelerinin grup çalışmasına ilişkin olumlu ve olumsuz yönde eleştirel düşüncelerine yer verilmiştir (Bkz.Bulgular). Uygulamanın bitiminden sonra sonestler uygulanmış, daha sonrada istatistikî analizler ve bulguların yorumu yapılmıştır.

Bilgi Toplama Araçları

Bu araştırmada bir program çerçevesinde uygulanan grupla psikolojik danışma çalışmasının etkililiğini istatistiksel olarak test etmek amacıyla iki ölçek kullanılmıştır. Biri benlik saygısı ölçeği, diğeri ise mesleki benlik saygısı ölçeğidir. Her iki ölçek de Ancak (1999) tarafından geliştirilmiştir.

Benlik Saygısı Ölçeği

Ölçek 32 maddeden oluşan beşli likert tipi bir tutum ölçeğidir. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları Ancak (1999) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach (güvenirlik katsayısı .90; test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .70 (.01 düzeyinde anlamlı) olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerliliği üç şekilde test edilmiştir. Birincisi, kapsam geçerliliğidir. İkinci yöntem, benzer ölçekler geçerliliğidir. Benlik saygısı ölçeğinin Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği ile olan ilişki katsayısı .69 olarak (.01 düzeyinde anlamlı) bulunmuştur. Üçüncü yöntem ise yapı geçerliliğini test etmede kullanılan faktör analizi yöntemidir.

Mesleki Benlik Saygısı ölçeği

Ölçek 30 maddeden oluşan beşli likert tipi bir tutum ölçeğidir. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları Ancak (1999) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach a güvenilirlik katsayısı .93; test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .90 (.01 düzeyinde anlamlı) olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerliliği iki şekilde test edilmiştir. Birincisi, kapsam geçerliliğidir, ikinci yöntem ise yapı geçerliliğini test etmede kullanılan faktör analizi yöntemidir.

İstatistiksel Çözümler

Araştırma kapsamında yapılan tüm istatistiksel çözümler SPSS 5.0 for Windows paket programında yapılmıştır. Deney ve kontrol grubunun öntest ve aynı zamanda sontest puanları arasında bir fark olup olmadığını test etmek amacıyla iki bağımsız grup arasındaki farkı test eden ve parametrik olmayan Mann-Whitney U testi kullanılmıştır (Bkz.Siegel, 1977:128; Bruning ve Kintz, 1993:293; Balcı, 1995:269). Deney grubunun öntest ve sontest puanları ve kontrol grubunun öntest ve sontest puanları arasında bir fark olup olmadığını test etmek amacıyla iki bağımlı grup arasındaki farkı test eden ve parametrik olmayan Wilcoxon-işaretli-sıralama testi kullanılmıştır (Bkz.Siegel, 1977:83; Bruning ve Kintz,1993:297).

BULGULAR

1. Deney grubundaki öğrencilerin cinsiyetleri, yaşları, sınıf düzeyleri, öntest ve sontest benlik saygısı puanları ile öntest ve sontest mesleki benlik saygısı puanları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Deney Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetleri, Yaşları, Sınıf Düzeyleri, Öntest-Sontest Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısı Puanları

Sıra No	Üyeler	Cinsiyeti	Yaşı	Sınıfı	B.S.ön	B.S.son	M.B.S.Ön	MB.S.son
01	D.Y.	K	21	3	70	111	69	88
02	D.Y.	K	19	3	77	104	123	116
03	U.S.	E	20	3	106	125	124	123
04	S.U.	K	20	3	111	131	111	120
05	YE.	K	22	3	120	132	131	148
06	S.A.	K	20	3	127	150	127	148
07	G.D.	K	20	3	131	141	123	142
08	A.Ş.	E	21	3	134	143	100	130
09	S.C.	K	24	3	136	144	128	135
10	S.D.	K	20	3	145	139	134	146
11	E.S.	K	22	3	148	151	103	144
X			20.8	3	118.64	133.73	115.73	130.91
SS					25.76	15.24	19.06	18.35

Tablo 1'e baktığımızda deney grubunun 11 kişiden oluştuğu, ikisinin erkek, dokuzunun kız ve tüm üyelerin üçüncü sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir. Üyelerin yaş ortalaması 20.8'dir. Grubun öntest benlik saygısı ortalaması 118.64 olup, standart sapması 25.76'dır. Grubun sontest benlik saygısı ortalaması ise 133.73 olup, standart sapması 15.24'tür. Benlik saygısı puanlarına baktığımızda 10. üye hariç tüm üyelerin sontest puanlarında bir artış

olduğu gözlenmektedir. Grubun öntest mesleki benlik saygısı ortalaması 115.73 olup, standart sapması 19.06'dır. Grubun sontest mesleki benlik saygısı ortalaması ise 130.91 olup, standart sapması 18.35'tir. Mesleki benlik saygısı puanlarına baktığımızda ise ikinci ve üçüncü üyeler hariç tüm üyelerin sontest puanlarında bir artış olduğu gözlenmektedir.

2. Kontrol grubundaki öğrencilerin cinsiyetleri, yaşları, sınıf düzeyleri, öntest ve sontest benlik saygısı puanları ile öntest ve sontest mesleki benlik saygısı puanları Tablo 2'da verilmiştir.

Tablo 2

Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetleri, Yaşları, Sınıf Düzeyleri, Öntest-Sontest Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısı Puanları

Sıra No	Üyeler	Cinsiyeti	Yaşı	Sınıfı	B.S.Ön	B.S.son	M.B.S.Ön	MB.S.son
01	A.E.	E	21	3	98	111	115	135
02	AA.	K	21	3	101	88	90	88
03	C.Ç.	K	22	3	106	86	118	100
04	Z.Ö.	K	21	3	113	110	111	93
05	AT.	K	19	3	120	126	137	138
06	C.K.	K	21	3	136	137	127	132
07	E.S.	K	21	3	136	135	122	111
08	A.Y.	K	20	3	143	138	125	126
09	Mİ.	E	24	3	137	129	107	102
10	AY.	K	19	3	143	131	116	122
11	V.K.	E	20	3	128	123	104	114
X			20.8	3	123.73	119.45	115.64	114.64
SS					16.91	18.55	12.68	17.35

Tablo 2'ye baktığımızda kontrol grubunun 11 kişiden oluştuğu, üçünün erkek, sekizinin kız ve tüm üyelerin üçüncü sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir. Üyelerin yaş ortalaması 20.8'dir. Grubun öntest benlik saygısı ortalaması 123.73 olup, standart sapması 16.91'dir. Grubun sontest benlik saygısı ortalaması ise 119.45 olup, standart sapması 18.55'tir. Benlik saygısı puanlarına baktığımızda sadece birinci, beşinci ve altıncı üyelerin sontest puanlarında bir artış olduğu gözlenmektedir. Grubun öntest mesleki benlik saygısı ortalaması 115.64 olup, standart sapması 12.68'dir. Grubun sontest mesleki benlik saygısı ortalaması ise 114.64 olup, standart sapması 17.35'tir. Mesleki benlik saygısı puanlarına baktığımızda ise ikinci, üçüncü, dördüncü, yedinci ve dokuzuncu üyeler hariç diğer üyelerin sontest puanlarında bir artış olduğu gözlenmektedir.

3. Deney ve kontrol grubunun öntest benlik saygısı puanları arasındaki farkı test etmek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucu Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Deney ve Kontrol Grubunun öntest Benlik Saygısı Puanlan için Yapılan Mann-Whitney Testi Sonucu

	n	Mertebe Ortalaması	U	Z	P
B.S.ön Deney	11	11.09	56.0	-.296	.767
B.S.ön Kontrol	11	11.91			

Tablo 3'te de görüldüğü gibi deney grubunun mertebe ortalaması 11.09, kontrol grubunun mertebe ortalaması ise 11.91'dir. U değeri 56.0 ve Z değeri -.296 olup, deney ve kontrol grubunun öntest benlik saygısı puanlan arasında anlamlı bir fark yoktur. Öntest benlik saygısı puanlan açısından deney ve kontrol grubunun istatistiksel olarak denk gruplar olduğu söylenebilir.

4. Deney ve kontrol grubunun öntest mesleki benlik saygısı puanlan arasındaki farkı test etmek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucu Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4

Deney ve Kontrol Grubunun öntest Mesleki Benlik Saygısı Puanlan için Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonucu

	n	Mertebe Ortalaması	U	Z	P
M.B.S.Ön Deney	11	12.27	52.0	-.558	.576
M.B.S.ön Kontrol	11	10.73			

Tablo 4'da da görüldüğü gibi deney grubunun mertebe ortalaması 12.27, kontrol grubunun mertebe ortalaması ise 10.73'tür. U değeri 52.0 ve Z değeri -.558 olup, deney ve kontrol grubunun öntest mesleki benlik saygısı puanlan arasında anlamlı bir fark yoktur. Öntest mesleki benlik saygısı puanlan açısından deney ve kontrol grubunun istatistiksel olarak denk gruplar olduğu söylenebilir.

5. Deney ve kontrol grubunun sontest benlik saygısı puanlan arasındaki farkı test etmek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucu Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Deney ve Kontrol Grubunun Sontest Benlik Saygısı Puanlan için Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonucu

	n	Mertebe Ortalaması	U	Z	P
B.S.son Deney	11	14.36	29.0	-2.069	.038
B.S. son Kontrol	11	8.64			

Tablo 5'te de görüldüğü gibi deney grubunun merteye ortalaması 14.36, kontrol grubunun merteye ortalaması ise 8.64'tür. U değeri 29.0 ve Z değeri -2.069 olup, deney ve kontrol grubunun sontest benlik saygısı puanları arasında deney grubu lehine .05 düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

6. Deney ve kontrol grubunun sontest mesleki benlik saygısı puanları arasındaki farkı test etmek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucu Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6
Deney ve Kontrol Grubunun Sontest Mesleki Benlik Saygısı Puanları İçin Yapılan Mann-Whitney U Testi Sonucu

	n	Mertebe Ortalaması	U	Z	P
M.B.S.son Deney	11	14.36	29.0	-2.069	.038
M.B.S. son Kontrol	11	8.64			

Tablo 6'da da görüldüğü gibi deney grubunun merteye ortalaması 14.36, kontrol grubunun merteye ortalaması ise 8.64'tür. U değeri 29.0 ve Z değeri -2.070 olup, deney ve kontrol grubunun sontest mesleki benlik saygısı puanları arasında deney grubu lehine .05 düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

7. Deney grubunun öntest-sontest benlik saygısı puanları arasındaki farkı test etmek amacıyla yapılan Wilcoxon işaret testi sonucu Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7
Deney Grubunun Öntest-Sontest Benlik Saygısı Puanları İçin Yapılan Wilcoxon İşaret Testi Sonucu

Deney Grubu	n	Mertebe Ortalaması	- İşaretli	+ İşaretli	z	P
Benlik Saygısı ön	11	2.00	1	10	-2.756	.005
Benlik Saygısı son	11	6.40				

Tablo 7'de de görüldüğü gibi deney grubunun öntest benlik saygısı puanı merteye ortalaması 2.00, sontest benlik saygısı puanı merteye ortalaması ise 6.40'tır. Z değeri -2.756 olup, öntest ve sontest puanları arasında sontest lehine .01 düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

8. Kontrol grubunun öntest-sontest benlik saygısı puanları arasındaki farkı test etmek amacıyla yapılan Wilcoxon işaret testi sonucu Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8
Kontrol Grubunun Öntest-Sontest Benlik Saygısı Puanları İçin Yapılan Wilcoxon İşaret Testi Sonucu

Kontrol Grubu	n	Mertebe Ortalaması	- İşaretli	+ İşaretli	z	P
Benlik saygısı ön	11	6.13	8	3	-1.422	.154
Benlik saygısı son	11	5.67				

Tablo 8'de de görüldüğü gibi kontrol grubunun öntest benlik saygısı puanı meritebe ortalaması 6.13, sontest benlik saygısı puanı meritebe ortalaması ise 5.67'dir. Z değeri -1.422 olup, öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark yoktur.

9. Deney grubunun öntest-sontest mesleki benlik saygısı puanları arasındaki farkı test etmek amacıyla yapılan Wilcoxon işaret testi sonucu Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Deney Grubunun Öntest-Sontest Mesleki Benlik Saygısı Puanları için Yapılan Wilcoxon İşaret Testi Sonucu

Deney Grubu	n	Mertebe Ortalaması	- İşaretili	+ İşaretili	Z	P
M. Benlik Say. ön	11	1.75	2	9	-2.622	.008
M. Benlik Say. son	11	6.94				

Tablo 9'da da görüldüğü gibi deney grubunun öntest mesleki benlik saygısı puanı meritebe ortalaması 1.75, sontest mesleki benlik saygısı puanı meritebe ortalaması ise 6.94'tür. Z değeri -2.622 olup, öntest ve sontest puanları arasında sontest lehine .01 düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

10. Kontrol grubunun öntest-sontest mesleki benlik saygısı puanları arasındaki farkı test etmek amacıyla yapılan Wilcoxon işaret testi sonucu Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

Kontrol Grubunun Öntest-Sontest Mesleki Benlik Saygısı Puanları için Yapılan Wilcoxon İşaret Testi Sonucu

Kontrol Grubu	n	Mertebe Ortalaması	• İşaretili	+ İşaretili	Z	P
M. Benlik Say. ön	11	6.90	5	6	-.133	.893
M. Benlik Say. son	11	5.25				

Tablo 10'da da görüldüğü gibi kontrol grubunun öntest mesleki benlik saygısı puanı meritebe ortalaması 6.90, sontest mesleki benlik saygısı puanı meritebe ortalaması ise 5.25'tir. Z değeri -.133 olup, öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark yoktur.

KAYNAKLAR

- Altıntaş, Ersin (1989). Öğretimin Yetiştiren Fakülte Öğrencilerinin Benlik ve Mesleki Benlik Kavramları Arasındaki Bağdaşım Düzeylerini Etkileyen Bazı Faktörler. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Arıcak, Osman Tolga (1995). Üniversite Öğrencilerinde Saldırganlık, Benlik Saygısı ve Denetim Odağı İlişkisi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ancak, Osman Tolga ve Vildan Onur (1997). Sınıf Öğretmeni Adayı Üniversite Öğrencilerinin öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri ve Çeşitli Değişkenler Açısından Benlik Saygısı Düzeyleri Arasındaki Farkın İncelenmesi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi.
- Ancak, Osman Tolga (1999). Grupla Psikolojik Danışma Yoluyla Benlik ve Mesleki Benlik Saygısının Geliştirilmesi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Başaran, İ. Ethem (1996). Türkiye Eğitim Sistemi. Ankara.
- Braucht, Stephanie&Barbara Wieme(1992). The School Counselor as Consultant on Self- Esteem: An Example. Elementary School Guidance&Counseling. Vol.26, No :3, 229- 235.
- Ziya, Bursalıoğlu (1994). Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Coopersmith, Stanley. "The Antecedents Or Self Esteem" 1967. USA.
- Kulaksızoğlu, Adnan(1995). Öğretmenlik Mesleğinin Ahlak İlkeleri Konusunda Bir Deneme. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. Sayı: 7, s. 185-188.
- Lewis, Florence(1988). On Self-Esteem. College Board Review. 146(31-32)
- Lo Vette, Otis K.(1997) To Achieve School Reform Education Leaders Must Focus on Teacher Self-Concept. Education. Vol. 118, No:2, 303-306.
- Pehlivan, Hülya (1993). Öğretmen Yetiştirmeye Hizmet Bakımından Anadolu Öğretmen Lisesi Uygulamasına Genel Bir Bakış. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:9, s. 237-248.
- Saracaoğlu, Asuman Seda (1992). Türk ve Japon Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması. İzmir: Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınlan No: 65.
- Voltan-Acar, Nilüferi (1995). Grupla Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri. Ankara:Yeni Doğu Matbaası.